

ВИМІРЮВАННЯ ТА ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ КОРУМПОВАНОСТІ ДЕРЖАВИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

С.В. Онищенко, кандидат економічних наук.

Б.М. Іванюк, Д.В. Голозубова.

Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка

© Онищенко С.В., 2017.

© Іванюк Б.М., 2017.

© Голозубова Д.В., 2017.

Стаття отримана редакцією 06.12.2017 р.

Вступ. Корупція є складним соціально-економічним явищем і однією з найактуальніших проблем сучасності. На сьогодні стан корумпованості та масштаби її поширення перешкоджають національній стабільності, реально протистоять правовому статусу України. Корупційні прояви охоплюють усі сфери суспільного буття, являють найбільшу загрозу економічній безпеці, призводять до поширення організованої злочинності та створюють соціальне напруження в нашій державі.

Огляд останніх джерел досліджень і публікацій. На сучасному етапі розвитку Української Держави особливого значення набувають наукові дослідження проблем протидії й запобігання корупції. Різні аспекти цієї проблеми можна знайти в наукових працях таких відомих учених: З.С. Варналія, О.В. Бандурки, В.Т. Білоуса, В.О. Глушкова, І.С. Даньшина, Є.Б. Дидоренка, А.П. Закалюка, В.Т. Зеленецького, С.А. Корніча, В.С. Литвиненка, М.І. Мельника, Є.В. Невмержицького. Проте проблеми боротьби з корупцією залишаються актуальними і потребують детальних досліджень.

Постановка завдання. Метою статті є : визначення основних проблем в оцінюванні масштабів корупції, причин та чинників виникнення в сучасних умовах:

- збір кількісної інформації з таких питань:
  - ставлення дорослого населення України до проблеми корупції;
  - досвід населення щодо корупції;
  - оцінювання населенням достатності й ефективності антикорупційних заходів, запроваджених органами влади та іншими учасниками;
  - готовність населення долучатися до антикорупційної діяльності.
- дослідження різних методів вимірювання корупції.
- аналіз стану вимірювання та оцінювання корупції в Україні.

Основний матеріал і результати. Загальноприйняте визначення корупції прив'язують до етимології самого поняття «corruption» – з латинської «підкуп, продажність суспільних і політичних діячів, посадових осіб» [1, с.190]. В українському юридичному словнику-довіднику корупція розглядається, як одна з форм зловживання владою, яка пов'язана із підкупом посадових осіб [5, с. 308].

Корупція – це використання особою наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей. [ЗУ «Про запобігання корупції»].

В економічній енциклопедії корупція розглядається як «господарська діяльність, здійснення якої є наслідком підкупу представників різних органів влади, що мають вплив на процес оформлення угод» [3], або «зрощення державних структур із структурами злочинного світу у сфері економіки, а також підкуп суспільних і політичних діячів» [3].

Масштаби корупції досить важко оцінити. Це пов'язано перш за все з тим, що вона (як і інші види тіньової економічної діяльності) в принципі прихована від офіційного статистичного обліку. Саме тому вимірювання корупції – це важливий елемент будь-якої національної та регіональної антикорупційної стратегії. Регулярні дослідження масштабів корупції є джерелом даних про фактори,

що породжують корупцію в її різних формах, і допомагають виробити адекватні антикорупційні заходи. Сам собою вимір корупції є потужним засобом виконання політики: результати досліджень привертають та підсилюють увагу суспільства до небезпеки корупції й допомагають йому здійснювати тиск на уряд [4].

Існуючі нині методи вимірювання корупції можна розділити на три групи:

- 1) експертні оцінки;
- 2) інтегральні оцінки ;
- 3) соціологічні опитування.

Перша група – це експертні оцінки, які досить широко використовуються при порівнянні корупції, але різними країнами і в різні періоди часу (через значне охоплення цих вимірів). Подібні оцінки надають різні організації: найбільш відомі проекти: Nations in Transit ((NIT, «Нації в транзиті»)), здійснюваний американською громадською організацією Freedom House) [6], International Country Risk Guide (ICRG) і Country Policy and Institutional Assessment (CPIA) від Світового банку [7]. Рейтинги із цих джерел засновані на оцінюванні корупції мережею кореспондентів, що мають експертні знання про кожну країну й відповідно, оцінюють рівень корупції в цілому.

«Нації у транзиті» (Nations in Transit) – щорічне всебічне порівняльне дослідження стану справ у 29 посткомуністичних країнах Європи та Євразії. У своїх дослідженнях Freedom House застосовує сім індикаторів: електоральний процес (вільні вибори); громадянське суспільство (третій сектор, неурядові організації); незалежність ЗМІ; демократичне управління на національному рівні (взаємодія між гілками влади); демократичне управління на локальному рівні (місцева влада); судова система (її незалежність); корупція. Рейтинг вимірюється за семибальною шкалою (де «1» – найкращий показник, «7» – найгірший).

Таблиця 1

Динаміка позицій України за результатами дослідження «Нації у транзиті» 2007 – 2016 рр.

Показник	2007 рік	2008 рік	2009 рік	2010 рік	2011 рік	2012 рік	2013 рік	2014 рік	2015 рік	2016 рік
Демократичність управління (національний рівень)	4,75	4,75	5,00	5,00	5,50	5,75	5,75	6,00	6,00	5,75
Демократичність управління (локальний рівень)	5,25	5,25	5,25	5,25	5,50	5,50	5,50	5,50	5,50	5,25
Незалежність ЗМІ	3,75	3,50	3,50	3,50	3,75	4,00	4,00	4,25	4,00	4,00
Громадянське суспільство	2,75	2,75	2,75	2,75	2,75	2,75	2,75	2,50	2,25	2,25
Електоральний процес	3,00	3,00	3,50	3,50	3,50	3,75	4,00	4,00	3,50	3,50
Судова система	4,50	4,75	5,00	5,00	5,50	6,00	6,00	6,00	6,00	6,00
Корупція	5,75	5,75	5,75	5,75	5,75	6,00	6,00	6,25	6,00	6,00

Джерело: за даними Freedom House

Розглянувши табл. 1 «Динаміка позицій України за результатами дослідження «Нації у транзиті» 2007 – 2016 рр.», варто розуміти, якими причинами викликані зміни рівня корупції.

Неконтрольована корупція у вищих ешелонах влади була однією з основних причин початку протестів. Закон «Про очищення влади», який набув чинності в жовтні 2014 року, передбачав проведення перевірки щодо тих державних службовців і посадових осіб, які були помічені у зловживанні службовим становищем за часів Радянського Союзу. Крім того, в жовтні Верховною Радою було прийнято пакет антикорупційних законів, у тому числі законопроект про створення Національного антикорупційного бюро та нові правила розкриття інформації про власників українських компаній і нерухомості, розташованої в Україні. Водночас станом на кінець 2016 року питання ефективного впровадження цих законів у дію залишилося відкритим. Проте рейтинг України за категорією «рівень корупції» незначно змінився з 6,00 до 5,75, ці зміни характеризується створенням антикорупційних інститутів.

У цілому, у світі немає жодної країни, в якій би зовсім не було корупції. Найкраща ситуація серед наших країн-сусідів у Польщі, де корупція склала 3,50 бала та в Латвії 3,00 бала, а Україна за результатами попередніх років знаходиться на рівні з Росією й Білорусією, бали яких 6,75 та 6,25 відповідно. Побачити порівняння цих показників можна на табл. 2 «Україна та країни-сусіди за результатами дослідження «Нації у транзиті», 2016 р.».

Таблиця 2

Україна та країни-сусіди за результатами дослідження «Нації у транзиті», 2016 р.

Країна	Електоральний процес	Громадянське суспільство	Незалежність ЗМІ	Демократичність управління (національний рівень)	Демократичність управління (локальний рівень)	Судова система	Корупція
Польща	1,50	1,50	2,75	2,75	1,50	2,75	3,50
Латвія	1,75	1,75	2,00	2,00	2,25	1,75	3,00
Україна	5,75	5,25	4,00	2,25	3,50	6,00	6,00
Росія	6,75	6,25	6,50	6,75	6,25	6,25	6,75
Білорусь	6,75	6,25	6,75	6,75	6,75	7,00	6,25

Джерело: за даними Freedom House

Зазначені рейтинги за всіх відмінностей у методології здійснення відповідних досліджень дають підстави для висновку, що Україна для світу залишається країною з високим рівнем корупції, при цьому така ситуація зберігається протягом тривалого часу, незважаючи на суспільно-політичні та соціально-економічні зміни, які відбуваються, і дії та декларації влади щодо необхідності посилення боротьби з корупцією.

Друга група методик – інтегральні оцінки, що виставляються шляхом агрегування рейтингів корупційності, пропонованих різними організаціями (найвідоміший приклад – індекс сприйняття корупції громадської організації Transparency International – TI). Індекс сприйняття корупції (CPI) [5] скоріше якісніший, ніж інші, він вимірює не стільки сам феномен, скільки його сприйняття населенням, і публікується з 1995 р. Індекс TI розрахований у рейтингу впорядкований за показником рівня сприйняття корупції, який базується на оцінках підприємців та аналітиків. У рейтингу за 2016 рік відображено сприйняття корупції у 176 країнах за шкалою від 100 (немає корупції) до 0 (сильна корупція). Індекс базується на декількох незалежних опитуваннях, у котрих беруть участь міжнародні фінансові та правозахисні експерти, в тому числі з Азійського та Африканського банків розвитку, Світового банку та міжнародної організації Freedom House.

За підсумками 2016 р. найкраща ситуація у Данії, рейтинг якої складає 90 за 100-бальною шкалою (де «0» – найвищий рівень корупції, а «100» – найнижчий), найгірша – в Сомалі (лише 10 балів). У 2016 р. Україна посіла 131 місце зі 176 країн з показником у 29 балів поряд з такими країнами, як Росія, Непал, Казахстан та Іран. У табл. 3 наведено результат дослідження Transparency International, 2016 р.

Таблиця 3

Україна та країни-сусіди за результатами дослідження Transparency International, 2016 р.

Країна	Місце	Бали
Польща	29	62
Латвія	44	57
Словаччина	54	51
Угорщина	58	48
Росія	131	29
Україна	131	29

Джерело: за даними Transparency International

Україна за результатами дослідження Transparency International 2016 р. продемонструвала разом із Росією найгірші результати серед усіх країн-сусідів.

Третя – соціологічні опитування. Соціологічне опитування фактично стало основним інструментом дослідження корупції, воно складається з трьох компонентів: опитування громадян, опитування організацій (підприємців) і опитування представників органів влади. На основі опитування зазначених груп можуть бути розраховані параметри корупції, що включають кількісні та якісні показники. Зазвичай у соціологічному опитуванні використовується термін «неформальний платіж», що включає в себе хабар, відношення, надання певних послуг представникам влади в обмін на надання корупційних послуг. При цьому опитування організацій (підприємців) здійснюють у вигляді формалізованого особистого інтерв'ю, воно має на меті вивчення ділової корупції. Опитування представників органів влади проводиться у вигляді напівформалізованого особистого

інтерв'ю, з метою вивчення окремих характеристик діяльності регіональних і місцевих органів влади, що створюють можливості для виникнення корупції.

Важливість таких опитувань полягає в тому, що вони дають змогу побачити найчіткішу ситуацію стосовно корумпованості країни, оскільки те, як високо сприймають рівень корупції громадяни, вказує на те, наскільки високий рівень корупції в країні. Об'єктивні дані не завжди підходять для таких порівнянь, до того ж сама корупція має латентний характер і не може бути повністю відображена статистикою. Багатогранність проблеми стимулює розроблення найрізноманітніших дослідницьких проектів.

Саме тому ми провели власне анонімне експериментальне дослідження «Стан корупції в Україні на 2017 рік», взявши за основу соціологічні опитування Київського міжнародного інституту соціології 2007, 2009, 2011 та 2015 років. В опитуванні взяли участь 1145 респондентів з різних областей. Дослідження проводилось шляхом випадкової вибірки за допомогою анкетування, соціальних мереж та особистого інтерв'ю, до участі залучались усі вікові категорії. Загалом респондентам ставилися близько 15 запитань про довіру до органів влади різних рівнів, про серйозність проблем, які стоять перед Україною, про поширеність корупції в органах влади, ключових секторах та інституціях, про реальний досвід безпосереднього зіткнення з проявами корупції, про джерела інформації про корупцію й ефективність різних способів реагування на прояви корупції, що вживаються державою, про власну готовність протидіяти корупції та про оцінювання низки інформаційних меседжів, спрямованих на залучення громадськості до протидії корупції.

Розподіл респондентів за ключовими характеристиками відповідає складу населення, відображено на рис. 1 – 5.

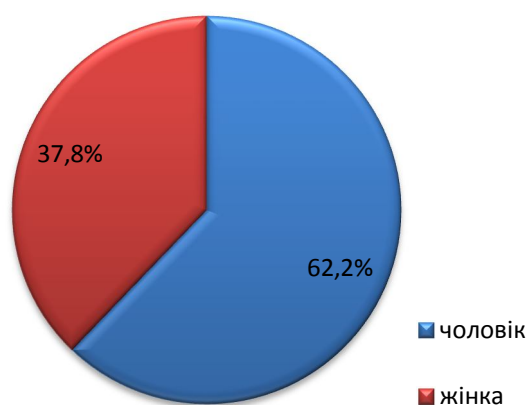

Рис. 1. Розподіл респондентів за статтю

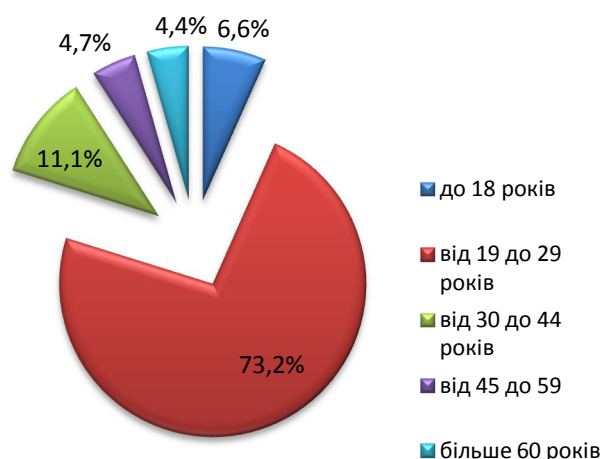

Рис. 2. Розподіл респондентів за віком

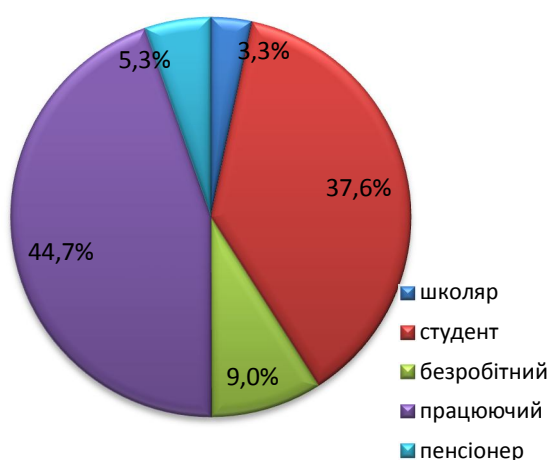

Рис. 3. Розподіл респондентів за сферою зайнятості

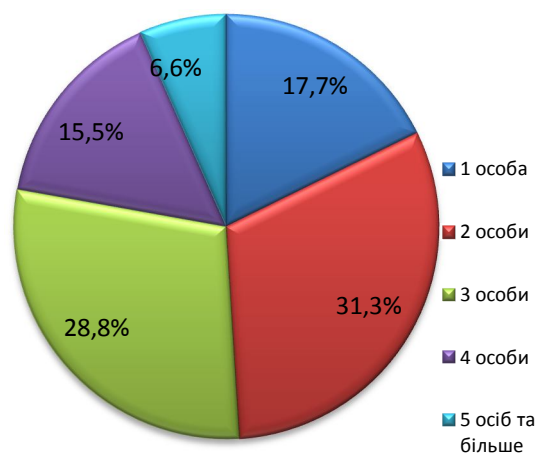

Рис. 4. Розмір домогосподарства

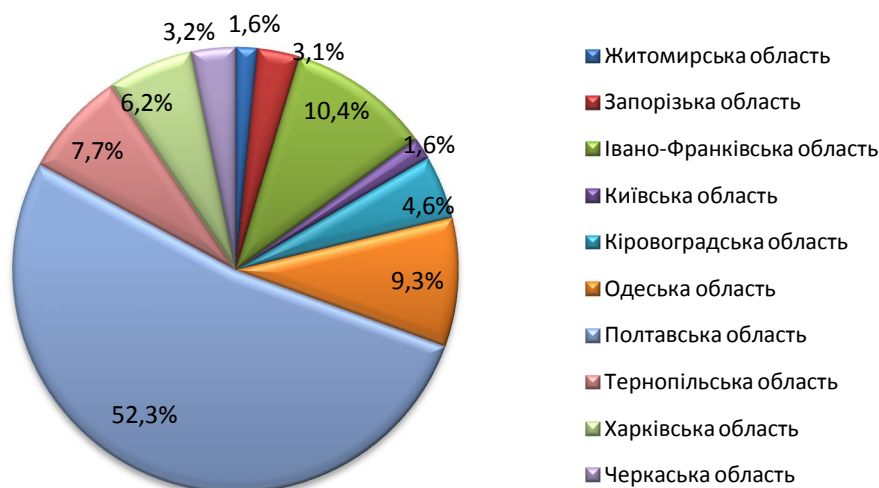

Рис. 5. Розподіл респондентів за областями проживання

За результатами дослідження, відповіді надали 1145 респондентів, серед загальної кількості опитаних 37,8% становили жінки, 62,2% – чоловіки. Майже 75% опитаних були молодими особами (від 19 до 44 років), що можна пояснити наявністю доступу до Інтернету та соціальних мереж. Респонденти представляли всі рівні зайнятості, від школярів до пенсіонерів. Середній розмір домогосподарств опитаних становив три особи (28,8%). Також розподілили опитаних за регіоном проживання, найбільша кількість людей долучилась у Харківській (6,2%), Одеській (9,3%), Тернопільській (7,7%) та Івано-Франківській (10,4%) областях, однак основну частину склали Полтавська область (52,3%),

Розподіл опитаних за рівнем доходу сім'ї наведений на рис. 6.

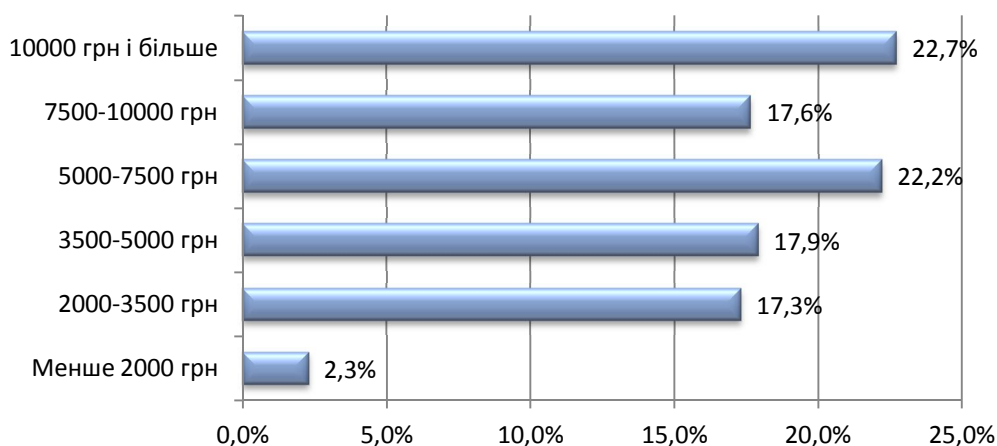

Рис. 6. Сумарний дохід домогосподарства

За результатами дослідження можна зазначити таке: найменшу кількість склали домогосподарства з доходом до 2000 грн, далі відсоток розділювався майже рівномірно між різними прошарками домогосподарств. Це можна пояснити тим, що в опитуванні брали участь абсолютно різні верстви населення як за віком, так і за сумарним доходом.

Водночас це дослідження дає змогу оцінити реальний досвід громадян щодо корупції з кількох точок зору. По-перше, суб'єктивне сприйняття частоти зіткнень із корупцією вимірювалося за допомогою запитання «Як часто Ви стикаєтеся з будь-якою формою корупції?». Можемо констатувати, що загальний рівень корупції в Україні залишається дуже високим. Половина респондентів (53,6%) вказали на те, що вони стикалися з проявами корупції протягом останніх 12-ти місяців, причому 15,5% опитаних спостерігає її як найменше щомісяця. Результати відповідей респондентів стосовно частоти зіткнень із корупцією за останні 12 місяців зображені на рис. 7.

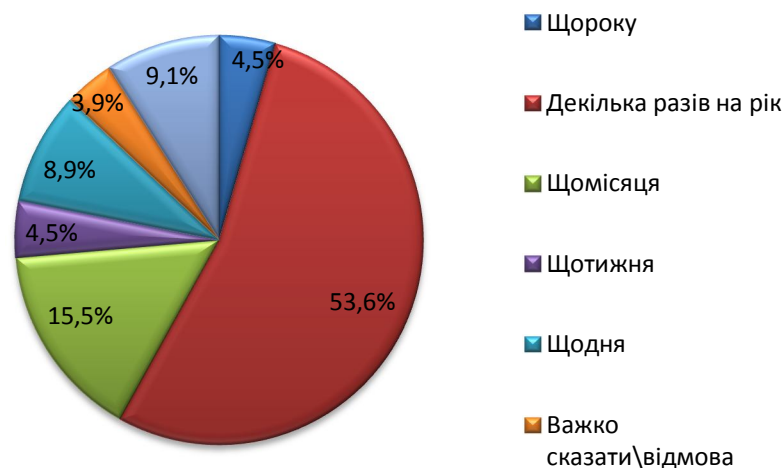

Рис. 7. Як часто Ви стикаєтесь із будь-якою формою корупції?

Перед ретельним аналізом стану корупції відстежимо, яке місце вона займає серед інших проблем, що постали перед сьогодишньою Україною. Респондентам було поставлено питання: «Як Ви вважаєте, наскільки вагомими є нижчеперелічені проблеми для України?» (рис. 8).

Рис. 8. Вагомість проблем в Україні

Майже 98% опитаних виділяють корупцію, як основну проблему з-поміж інших. Також, майже поряд стоять проблеми високої вартості життя, низької якості медичних послуг та інфляція, девальвація національної валюти. При цьому відносно більше це непокоїть чоловіків-респондентів, віком від 19 до 44 років, розмір сім'ї, яких складає три та більше особи. Однак наразі навіть проблема високої вартості життя, поступається темі війни, яка не залишила осторонь майже нікого (вагомою її вважають 92% дорослих). Проблема корупції у повсякденному житті увійшла до трійки лідерів (97,8%), хоча корумпованість органів влади як її окремий випадок практично не поступається за серйозністю (95,5%). На тлі гостроти всіх інших проблем, з якими стикаються українці у

повсякденному житті, остеронь лишилась потреба в децентралізації – значною її назвали лише 42,4% опитаних.

Довіра до органів влади визначає міцність фундаменту будь-яких реформ. У свою чергу, сама ця довіра залежить від багатьох чинників: сприйняття ефективності роботи влади, наявності економічного зростання, ефективності управління, відкритості та прозорості діяльності посадовців, а також, серед іншого, уявлень про корумпованість і реального досвіду корупції (рис. 9).

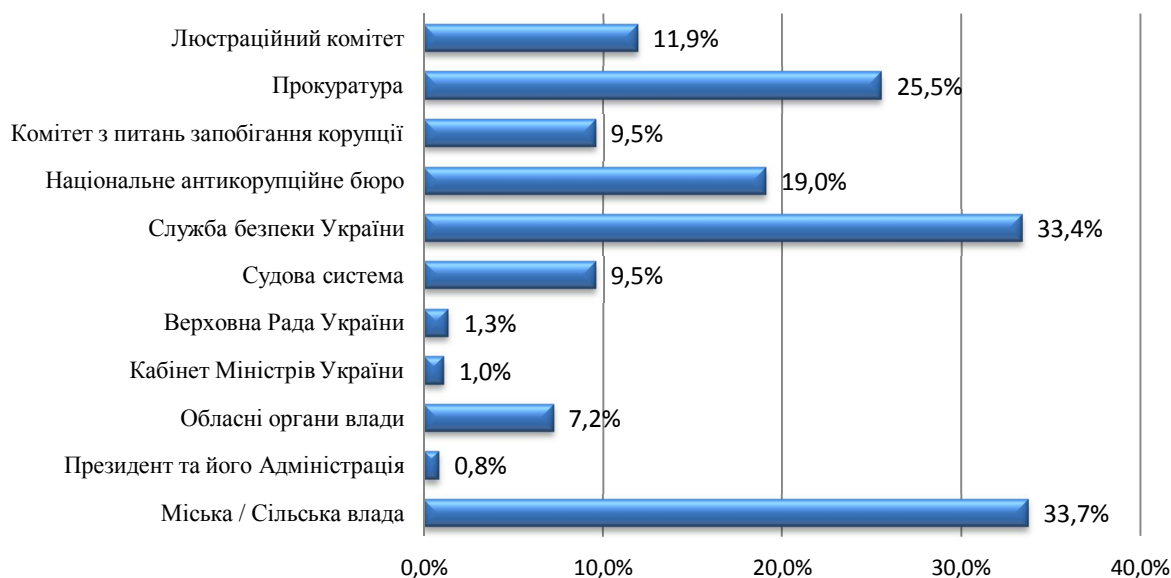

Рис. 9. Наскільки Ви довіряєте таким органам та гілкам влади?

За даними рис. 9 можна побачити, наскільки низьким є рівень довіри до вищих органів влади. Наприклад, Президент та його Адміністрація, які мають найнижчі рейтинги, завдячують своєю підтримкою людям, старшим за 60 років (0,8% довіряють), котрі схильні більше довіряти всім традиційним органам влади. А ось лідером за рівнем довіри виявилася місцева влада, з якою зазвичай населення має тісніші контакти (33,7% опитаних довіряють місцевій владі). Серед лідерів також опинилася Служба безпеки України (33,4% довіри), чия діяльність упродовж останніх років стала більш публічною. Лідерами антирейтингу, є представники ВРУ та КМУ – 1,3 й 1% відповідно, за такі низькі оцінки вони можуть завдячувати своєму недбалому ставленню до роботи, яке часто висвітлюють ЗМІ.

Зокрема, на рис. 10 можна побачити, що, попри загалом невисокий рівень довіри до інститутів влади, населення України здебільшого продовжує розглядати вищі органи влади як найбільш відповідальні за боротьбу з корупцією, називаючи основними відповідальними за боротьбу з корупцією Президента України (19,5), Верховну Раду (12,1%) та НАБУ (12,2%).

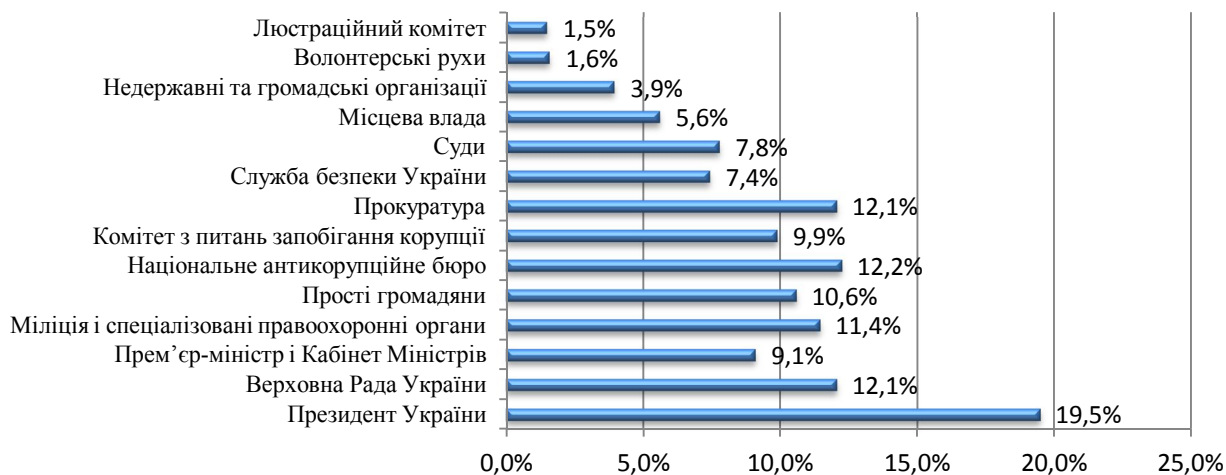

Рис. 10. На Вашу думку, хто відповідальний за подолання корупції в Україні?

Респондентам було також запропоновано оцінити поширеність корупції у низці сфер суспільного життя (рис. 11).

Рис. 11. На Вашу думку, наскільки поширена корупція у [сферах життя]?

Серед 1145 опитаних більше 10% респондентів відзначали майже всі сфери життя як корумповані. Так, рейтинг найбільш корумпованих галузей (за сприйняттям населення) очолюють митний контроль та судова система – майже половина опитаних визначила їх дуже корумпованими (43,7 і 42% відповідно). На сьогодні українці вбачають найбільш корумпованими отримання медичних послуг та різних дозволів в органах влади.

Варта окремої уваги ситуація з органами призову на військову службу. Високий відсоток (36,8%), очевидно, пов'язано із ситуацією на сході України. Численні хвилі мобілізації й постійні репортажі у ЗМІ про спроби та способи уникнення призову могли призвести до того, що більше третини населення переконані в надзвичайній корумпованості військкоматів.

Дослідження також показало готовність громадян діяти проти корупції. Респондентам було запропоновано вказати заходи, яких вони готові вжити для захисту своїх прав, результати опитування вказані на рис. 12.

Рис. 12. Заходи, які готові вжити для захисту своїх прав

На прохання вказати заходи, які готові вжити для захисту своїх прав, респонденти розділилися таким чином: майже половина опитаних людей готова звертатися до суду та правоохоронних органів (44,4%), третину склали ті, котрі готові вимагати від чиновника виконання його обов'язків (28,8%).

Однак, незважаючи на своє негативне ставлення до корупції, є частка тих, які: згодні нічого не робити (8,9%) та домовлятися з чиновником неофіційно (6,7%), більшість з них склали чоловіки віком від 19 до 44 років.

Отже, проведене опитування дало змогу побачити, що загальний рівень сприйняття корупції в Україні є дуже високим, половина респондентів (53,6%) вказали на те, що вони стикалися з проявами корупції протягом останніх 12-ти місяців, а високий рівень сприйняття корупції громадянами у свою чергу свідчить про високий рівень корупції в країні в цілому. Взагалі в опитуванні взяли участь 1145 осіб, які давали відповідь на 15 запитань, результати вказали на те, що особи похилого віку є більш консервативними у своїх прагненнях побороти корупцію, відповідальність за високий рівень корупції вони покладають на чиновників вищого рангу. А от серед населення віком від 20 до 45 років можна побачити невеликий потенціал стосовно боротьби з корупцією, адже тільки 5% готові до активних дій: брати участь у демонстраціях та відкрито говорити про проблеми стосовно корупції, також серед більш молодого населення зустрічалися відповіді стосовно того, що відповідальність за існування корупції в країні лежить і на пересічних громадянах.

Ці опитування свідчать, що останнім часом населення України стає більш прихильним до жорстких заходів проти корупціонерів, і це стосується як методів боротьби з корупцією в окремих галузях життя, так і подолання цього явища в суспільстві в цілому. Формування довіри до влади залежить від багатьох чинників: сприйняття ефективності роботи влади, наявності економічного зростання, ефективності управління, відкритості та прозорості діяльності посадовців, а також, серед іншого, уявлень про корумпованість і реального досвіду корупції. Зазначено, що здебільшого громадяни називають ті сфери корумпованими, в яких вони безпосередньо надавали неправомірну винагороду, такі результати, можуть виявити найбільш корумповані структури. З вищенаведеного робимо висновок, що впровадження на національному рівні систематичного опитування населення стосовно сприйняття корупції дало б змогу виявити: частоту зіткнення з корупцією, сфери зіткнення, органи, які повинні були б піддаватися більш ретельним перевіркам. Надалі це допомогло б відстежувати динаміку і зміну в роках, що вказувало б на позитивні чи негативні напрями антикорупційної діяльності в країні, змогу обирати правильний курс в боротьбі з корупцією.

Висновки. Проведене дослідження дало змогу встановити, що враховуючи велику кількість досліджень, проведених в Україні за останні роки, головною проблемою у вивченні корупції на національному рівні залишається відсутність лонгітюдних чи порівняльних досліджень. Неможливість порівнювати та співвідносити різні показники в часі, що є наслідком відсутності єдиної методології й універсальних індексів. Запозичення міжнародної методології (часто без адаптування до національного контексту) не відображає реально існуючої ситуації в українському суспільстві.

Корупція часто зводиться лише до хабара (поза увагою залишаються «відкати», використання службового положення, дарування цінних подарунків чи здійснення послуг та ін.). До того ж респонденти, відповідаючи на питання про корупцію, приносять власну суб'єктивну інтерпретацію, яка примножує недостатню визначеність самих дослідників щодо змісту феномена «корупція». Не аналізуються непрямі показники корупції, такі як інституціональні можливості й стимули для корупції.

Проте, незважаючи на недоліки в антикорупційній діяльності, певні позитивні зрушення є. У рамках проекту міжнародної технічної допомоги «Підтримка діагностики, моніторингу та переслідування корупції в Україні» спільно з Координатором проектів ОБСЄ в Україні НАЗК було напрацьовано і схвалено в 2017 р. Методику стандартного опитування щодо рівня корупції в Україні [8]. Відмітимо, що в презентації проекту, що відбулася, брали участь представники Інституту прикладних гуманітарних досліджень, влади (Адміністрації Президента, Уряду, МЮ, Національної поліції, НАБ, ГП, САП), міжнародних організацій (EUAM, ПРООН, ЄС), експертної спільноти (РІП та ін.) та медіа, що надалі може посприяти впровадженню напрямів протидії корупції в Україні.

ЛІТЕРАТУРА:

1. The Global Competitiveness Report [Електронний ресурс] / The World Economic Forum. – Режим доступу: <http://www.weforum.org/reports>
2. Europe 2020: European Union's ten-year growth strategy [Electronic recourse] / European Commission. – Accessed mode : http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm
3. Indicators [Electronic recourse] / The World Bank. – Accessed mode : <http://www.worldbank.org/>
4. Статистична інформація [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України: офіційний веб-сайт. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
5. Юридичний словник-довідник – К.: Юр-на літ-па, 1996. – 978 с.
6. Мельник М.І. Корупція: сутність, поняття, методи протидії / М.І. Мельник– К. : Атіна, 2001. – 303 с.

7. Большой экономический словарь [Текст] : 24800 терминов / Ред. А. Н. Азрилиян. – 5-е изд., перераб. и доп. - Москва : Институт новой экономики, 2002. – 1280 С. : ил. – Библиогр.: с. 1276 – 1279. – ISBN 5-89378-008-6 (в пер.) : 40250 р.
8. Worldwide Governance Indicators [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://info.worldbank.org/governance/wgi/index.aspx#home>
9. Corruption Perceptions Index: Corruption around the world in 2015 [Электронный ресурс] / Transparency International. – Режим доступа: http://www.transparency.org/news/pressrelease/corruption_perceptions_index_corruption_around_the_world_in_2015.
10. Ukraine Global corruption barometer 2013 [Электронный ресурс] / Transparency International. – Режим доступа: <http://www.transparency.org/gcb2013/country/?country=Ukraine>.
11. Index of Economic Freedom [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.heritage.org/index/ranking>
12. Методика стандартного опитування щодо рівня корупції в Україні // Офіційний веб-сайт Національного агентства з питань запобігання корупції. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : ftp://91.142.175.4/nazk_files/МЕТОДИКА_НАЗК_21.12.2016.pdf
13. Varnaliv Z., Onishchenko S., Masliv A. Preventing threats as a precondition to increase the level of Economic Security of the State / Scientific Journal «ScienceRise». – 2016. № 7/1(24). – стр. 41 – 46. DOI: 10.15587/2313-8416.2016.74409

REFERENCES:

1. The World Economic Forum (2015). *The Global Competitiveness Report*. Retrieved from <http://www.weforum.org/reports>
2. European Commission (2015). *Europe 2020: European Union's ten-year growth strategy*. Retrieved from http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm
3. The World Bank (2013). *Indicators*. Retrieved from <http://www.worldbank.org/>
4. State Statistics Service of Ukraine (2015). *Statistic information*. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua/> (in Ukr.).
5. Legal dictionary-directory (Kiev) , 1996. – 978 с
6. Melnyk M.I. *Corruption: the essence, concept, methods of counteraction*. (Kiev) Antina Publ., 2001. – 303 с.
7. The Big Economic Dictionary - Moscow: Institute of a New Economy 2002. – 1279 с.
8. Worldwide Governance (2015). *Indicators*. Retrieved from <http://info.worldbank.org/governance/wgi/index.aspx#home>
9. Transparency International (2015). *Corruption Perceptions Index: Corruption around the world in 2015*. Retrieved from http://www.transparency.org/news/pressrelease/corruption_perceptions_index_corruption_around_the_world_in_2015.
10. Transparency International. (2013). *Ukraine Global corruption barometer*. Retrieved from <http://www.transparency.org/gcb2013/country/?country=Ukraine>.
11. Index of Economic Freedom (2017). Retrieved from <http://www.heritage.org/index/ranking>
12. National Agency for the Prevention of corruption (2016). *Method of a standard survey on the level of corruption in Ukraine*. Retrieved from ftp://91.142.175.4/nazk_files/МЕТОДИКА_НАЗК_21.12.2016.pdf.
13. Varnaliy Z., Onishchenko S., Masliy A. (2016). Preventing threats as a precondition to increase the level of Economic Security of the State / Scientific Journal «ScienceRise», 2016. №7/1(24), 41 – 46 (in Ukr.). DOI: 10.15587/2313-8416.2016.74409

UDC 336.14-045.52

Onishchenko Svitlana, PhD in Economics, Associate Professor. **Ivaniuk Bogdan**, postgraduate student. **Holozubova Daria**, master student. Poltava National Technical Yuri Kondratyuk University.

The article reveals different approaches to the definition of "corruption". Various methods for assessing and measuring corruption in Ukraine were proposed, analyzed and analyzed. Outlined the main problems in assessing the extent of corruption and the causes of the emergence in modern conditions.

An anonymous experimental study "The State of Corruption in Ukraine" is presented.

It is researched in this article the world experience of budget decentralization organizing. The problem of decentralization of power is always topical, especially under the conditions of the autonomy development of the basic territorial communities around the world. The forms of the state system and approaches to the organization of inter-budgetary relations and methods of transformation of budgetary systems' centralization in the different countries of the world are considered.

The foreign experience shows that under the conditions of financial decentralization the local authorities may be given powers to regulate local tax rates. The degree of freedom of local self-government in relation to taxation is determined by the established range of tax rates. Within this range decisions at the level of the region are made.

The practice of formation and distribution of incomes of local budgets in European countries is analyzed. It is determined that the basis of financial autonomy of local authorities of these countries is on local taxes and local surcharges to nationwide taxes.

The local budgets are not able to effectively protect of their obligations in the absence of sufficient revenues (state and non-state) and the development of regions.

There are formulated recommendations for implementation of world experience in the organization system of inter-budgetary relations in Ukraine. The final successful reformation of budgetary relations in the direction of decentralization (taking into account both positive and negative processes of these changes) is priority for Ukraine at this stage. It is proposed to introduce at the national level a systematic population survey on the perception of corruption, which would allow to see: the frequency of collision with corruption, the sphere of contact and authorities that would have been subjected to more rigorous inspections.

Key words: corruption, overcoming corruption, national economic interests, security, threats.

УДК 343.35:330]-047.44

Онищенко Світлана Володимирівна, кандидат економічних наук. **Іванюк Богдан Михайлович,** аспірант. **Голозубова Дар'я Володимирівна,** магістрантка. Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка. **Вимірювання та оцінювання рівня корумпованості держави в сучасних умовах.**

Розвинуто підходи до визначення поняття «корупція». Запропоновано методи оцінювання й вимірювання рівня корупції в Україні, отримані результати проаналізовано. Окреслено основні проблеми в оцінюванні масштабів корупції та причин виникнення в сучасних умовах.

Наведено результати анонімного онлайн-опитування «Стан корупції в Україні». Запропоновано впровадження на національному рівні систематичного опитування населення стосовно сприйняття корупції, яке дало б змогу зафіксувати: частоту зіткнення з корупцією, сфери зіткнення та перелік органів влади, котрі повинні були б піддаватися більш ретельним перевіркам.

Ключові слова: корупція, подолання корупції, національні економічні інтереси, безпека, загрози.

УДК 343.35:330]-047.44

Онищенко Светлана Владимировна, кандидат экономических наук. **Иванюк Богдан Михайлович,** аспирант. **Голозубова Дарья Владимировна,** магистрантка. Полтавский национальный технический университет имени Юрия Кондратюка. **Измерения и оценки уровня коррумпированности государства в современных условиях.**

Раскрыты подходы к определению понятия «коррупция». Предложены методы оценки и измерения уровня коррупции в Украине, полученные результаты проанализированы. Очерчены основные проблемы в оценке масштабов коррупции и причин возникновения в современных условиях.

Представлены результаты анонимного онлайн-опроса «Состояние коррупции в Украине». Предложено внедрение на национальном уровне систематического опроса населения относительно восприятия коррупции, которое позволило бы зафиксировать: частоту столкновения с коррупцией, сферы столкновения и перечень органов власти, которые должны были бы подвергаться более тщательным проверкам.

Ключевые слова: коррупция, преодоление коррупции, национальные экономические интересы, безопасность, угрозы.